19 Jaar, No. 112. — 'SHERTOGENBOSCH. — *Dingsdag 21 September 1847.*

DE NOORD-BRABANDER

Staat- en Letterkundig Dagblad.

DICERE VERUM QUID VETAT?
HORATIUS.

ABONNEMENTS-PRIJS
Voor de Stad . . ƒ 12.
franco per post . » 14.

(*Verschijnende driemalen in de week:* Dingsdag, Donderdag en Zaturdag.)

ADVERTENTIEN:
15 *cents de regel*,
behalve 35 *cents zegel*.

In ons dagblad van den 11, 14 en 16 dezer hebben wij, als *Geschiedkundige Herinnering*, eene mededeeling gedaan, hoe de Protestanten, al kort na de Staatsomwenteling in het jaar 1795, reeds zijn bedacht geweest, om op de regten, waarin de Roomsch-Catholijken, daardoor, zijn hersteld geworden, inbreuk te maken.

Wij achten het niet onnoodig bij deze gelegenheid, en vooral tot inlichting waaraan men zich te houden heeft, nopens datgene wat door onderscheidene Leden der Tweede Kamer, bij de discussien over het zoogenaamde Placet is verhandeld geworden, eene korte beschrijving te geven, op welke wijze de Roomsch-Catholijken in de Vereenigde Nederlanden, welke men wil doen voorkomen als den Staat, waarin alle ingezetenen gelijke regten genieten en alle godsdienstige gevoelens beschermd worden, zijn behandeld geworden.

Bij den Munsterschen vrede in het jaar 1648, waarbij de koning van Spanje afstand deed van zijne regten op die gewesten, welke onder de benaming van Generaliteits Landen zijn bekend geweest, wordt bepaald, dat de ingezetenen bij hunne zoo burgerlijke als godsdienstige regten zouden gehandhaafd worden, en ofschoon alle die ingezetenen, behalven eenige daarin gezonden Ambtenaren, aan hunne voorvaderlijke godsdienst waren getrouw gebleven, werden de Roomsch-Catholijken van hunne kerken en geestelijke en armengoederen geroofd, en zij zelve van alle staatsburgerlijke regten uitgesloten. Men behoeft het groot Plakaat-Boek slechts intezien, op welke wijze men aan de bepalingen van het Munster-tractaat is getrouw gebleven.

Het was dus niet zonder reden, dat de ingezetenen van deze gewesten niet afkeerig waren van eene staatsomwenteling, die zich bij het naderen der fransche armee in het jaar 1794, in het verschiet voordeed; dan dit was ook het geval bij een groot aantal ingezetenen, zoo Protestanten als Roomsch-Catholijken, in de vereenigde Provincien, waarin men zelfs de staatsomwenteling ondersteunde, toch in dit gewest bleef men lijdzaam.

Zoodra de fransche troepen deze gewesten in 1794 in bezit hadden genomen, werd door de Representanten van dit Rijk, die de armee volgden, een provisioneel bestuur over dezelve daargesteld, waar bij de Roomsch-Katholijken niet werden uitgesloten, en ook in hunne regten hersteld, waarvan zij meer dan anderhalve eeuw waren verstoken geweest; en al spoedig werden de stemgeregtigde ingezetenen opgeroepen, om hunne Gemeente Bestuurders te kiezen, en deze van hun regt gebruik makende, maakten daarbij geen onderscheid tusschen de godsdienstige gevoelens en de Protestanten werden voor al niet uitgesloten.

Een aantal Protestanten hadden bij het naderen der Fransche armee dit gewest verlaten en daaronder aanzienlijke Ambtenaren en Magistraatspersonen; en omdat zij niet verkozen terug te keeren, moest in deze vacaturen worden voorzien, terwijl alle anderen, die hunne betrekkingen niet verlaten hadden, in dezelve bleven gehandhaafd; onder de eerstgemelden behoorden er ook, die in den waan verkeerde dat men hunne personen niet konde missen, dan de ondervinding bewees al dadelijk het tegendeel.

Het spreekt van zelf dat tengevolge dat de Roomsch-Catholijken in hunne regten hersteld waren, bij de gedane keuzen voor de kollegien het grootste gedeelte van dezen uit Roomsch-Catholijken waren te zamen gesteld, doch de hooge kollegien van Bestuur voor deze gewesten resideerden te 's Gravenhage, en werden nu voor het eerst daargesteld. Voormaals werden deze gewesten door Hoofd en Kwartierschouten namens Hun Hoog Mogenden en den Raad van State bestuurd. En tot een bewijs van verdraagzaamheid kan dienen, dat ofschoon, zoo als hiervoor gezegd, eenige Protestantsche Ambtenaren dit gewest hadden verlaten, werden zij bij hunne latere terugkomst, in hunne voormalige betrekkingen, voor zoo ver daarin maar provisioneel voorzien was, op hun verzoek, hersteld of tot andere bedieningen benoemd: en dit was de wraak, die door de Roomsch-Catholijken op de Protestanten genomen werd.

Nadat de fransche armee in het jaar 1795 de voormalige zeven provincien had overwonnen en met dezelve een vredestractaat had gesloten, waren Hun Hoog Mogenden al spoedig bedacht, deze gewesten weder onder hun beheer te krijgen en zonden gecommitteerden uit hun midden en uit den Raad van State ten dien einde naar 's Hertogenbosch, met een aantal beloften van een beter beheer, doch daartegen werd al dadelijk verzet gedaan.

De stedelijke besturen en die van de onderscheidene kwartieren hadden gecommitteerden benoemd, die zich tot een provinciaal bestuur hadden vereenigd, en de gewesten, die tot de voormalige generaliteits landen hadden behoord, tot eene provincie, onder den naam van Bataafs-Braband verklaard. — Tot ondersteuning der pogingen van Hun Mogenden werden wel militairen herwaarts gezonden: maar men begreep dat het gebruik maken van dezelve van ernstige gevolgen zoude kunnen worden, daar het verzet algemeen was, en men achtte het raadzaam, met het provinciaal bestuur van Bataafs-Braband in onderhandelingen te treden, die ten gevolge hadden, dat de voormelde gewesten tot eene souvereine en achtste provincie met gelijke regten als de zeven andere werden erkend, en de gecommitteerden voor dezelve, tot de vergadering van Hun Mogenden toegelaten, waarin dezelve ook zitting genomen hebben, tot dat deze hooge vergadering ontbonden is bij de daarstelling van de constituerende vergadering in 1796. Zoo als wij hier voor gezegd hebben, waren de Roomsch-Catholijken tot op het laatst van 1794, zoo wel van hunne burgerlijke als van hunne godsdienstige regten, waarover wij later zullen terugkomen, verstoken.

Dezelve waren aan hunne voorvaderlijke godsdienst getrouw gebleven; voor hunne hoofdbestuurders als hoofd- en kwartier-schouten, ontvangers en rentmeesters der domein- en geestelijke goederen, waren gewoonlijk ingezetenen uit de andere provincie benoemd, en uit gebrek aan protestanten, zelfs leden van de stedelijke besturen en secretarissen naar herwaarts gezonden, hetwelk ook het geval was met de schoolmeesters en kosters, die voor hunne diensten als heeren-knechten of bij het aangaan van huwelijken, met deze postjes begunstigd werden; ja het is nog niet uit het geheugen, dat aan jongelingen uit den fatsoenlijken stand, die van geen oppassend gedrag waren, de keus werd gelaten of in de generaliteits landen geplaatst of naar Oost-Indien gezonden te worden.

Het zoude dus niet te verwonderen zijn geweest, dat de Roomsch-Katholijken bij het verkrijgen van hunne vrijheid en regten, na bijna twee eeuwen in onderdrukking te hebben geleefd, eenige wedervergelding hadden genomen, doch hunne godsdienst verbood hun zulks en zij beschouwden in bijzondere personen en ambtenaren daarvan niet de oorzaak, en [illegible] dat dit het gevolg was van de ongelooflijke ordeningen van hoogere magten. [illegible] protestanten zijn in dit gewest daarom [illegible]

niemand van hen, die de achting der ingezetenen verdiend had, is bij de gedane keuzen uitgesloten geweest, geen Secretaris, Schoolmeesters of Kosters, om reden van hunne godsdienst uit hunne betrekkingen ontzet; ja zelfs heeft men, toen de benoemingen van laatstgemelde posten en bedieningen aan de Kollegien behoorde, die voor het grootste gedeelte uit Roomsch-Katholijken waren te zamen gesteld, tot stelregel genomen, om in die gemeenten, waarin de protestanten het meeste gedeelte der bevolking uitmaakten, geen Roomsch-Katholijken tot Burgemeesters en Schoolmeesters te benoemen.

Het is dus grievend, nu nog te moeten hooren zeggen, dat er Protestanten in deze Provincie miskend en vervolgd worden, en wel door hooge Staatspersonen, die zich anders als liberalen of verdraagzamen, behalve in het godsdienstige willen voordoen, waarvan de laatste discussien in de Tweede Kamer, over het zoogenaamde placet, zoo veel bewijzen hebben opgeleverd. Zij willen wel is waar afzonderlijk bekennen, dat de Roomsch-Katholijken in vorige tijden zijn miskend en mishandeld geworden, maar nu beweren zij, dat door hen alsnu daarover te veel wraak genomen wordt. Wij durven niet veronderstellen, dat zulks bij hen ernst is, ten ware zij van hunne eerste jeugd, door eene vooringenomenheid tegen de Roomsch-Katholijken zijn opgevoerd, en door hunne Predikanten daarin versterkt.

Wij willen gaarne toegeven, dat het voor de Protestanten, zoo wel in deze provincie, als voor die, welke gedeeltelijk van de voorregten verstoken zijn, om in deze provincie in hoogere betrekkingen geplaatst te worden, grievend heeft moeten wezen dat de Roomsch-Catholijken met hen dezelfde aanspraak en regten hebben op datgene, waarop zij voormaals alleen aanspraak konden maken; maar dit is geene reden, om hen bij alle gelegenheid in geschriften hatelijk te maken en van den aanvang der Staatsomwenteling van 1795 alle pogingen aan te wenden, om de Roomsch-Catholijken in hunne regten te verkorten, waar aan dan ook de pogingen van het Staatsbewind bij het Bestuur dezer Provincie, van den 14 Mei 1802 zijn toe te schrijven, waarop wij nader zullen terugkomen.

KERKELIJKE STAAT.

ROME 8 september. Heden heeft de H. Vader zich, als naar gewoonte, plegtstatig naar *Santa-Maria-del-Populo* begeven om de Mis bij te wonen, welke door eenen kardinaal, in het bijzijn van geheel het H. Collegie, gelezen werd. De romeinen hebben van die gelegenheid gebruik willen maken om het achterblijven der viering van den eersten jaardag van het *Pardono* (amnestie) te vergoeden en aan hunnen welbeminden vorst een blijk te geven hunner onveranderlijke verknochtheid. De straten, welke de H. Vader doortrok waren met draperijen, bloemen en opschriften versierd. Bij den ingang van het plein *del Populo* stond het kolossale standbeeld van Pius IX op een piedestal, met zinnebeeldige voorstellingen omgeven, en basreliefs welke de voornaamste weldaden van het eerste jaar zijner vaderlijke regering uitdrukten, en waarop het dekreet van amnestie vermeld stond; dit gedenkteeken is opgerigt tot herinnering aan die roemvolle gebeurtenis. Een weinig verder, ter linkerzijde van het plein had men eenen prachtigen troon opgerigt, aan welks voet een groot tapijt van bloemen en fruit gespreid was, voorstellende de wapens van Pius IX met het opschrift hetwelk men bij iederen voetstap aantreft: *Viva Pio IX!* Daartegen over verheft zich de berg *Pincio*, wiens bekoorlijke dreven het schouwspel van een uitgestrekt amphitheater, met duizenden van aanschouwers bezet, opleverde.

Na de mis heeft de H. Vader zich te voet naar den voor hem bereiden troon begeven; toen werd het schouwspel wezenlijk grootsch en godsdienstig. Op het oogenblik toen de H. Vader de handen ophief om de bataillons der burgerwacht, die een groot halfrond om den troon vormden, te zegenen, legden dezen eene knie ter aarde, met het geweer in den arm en den hoed op de bajonet; de vaandels der 14 bataillons der stad, en dat, hetwelk de Bolonezen aan de Romeinen ten geschenke hebben gegeven en hetwelk door den vermaarden Ciceronacchio gedragen werd, bogen zich; al de troepen en eene onoverzienbare menigte knielden in het diepste stilzwijgen neder. Dit oogenblik was allerplegtigst en maakte eenen onbeschrijfelijken indruk op al de aanschouwers; ook werd het door herhaalde en enthousiastische toejuichingen opgevolgd. Daarna werden de officieren der burgerwacht in witten pantalon en zwarten rok, toegelaten, om hunne hulde aan den Paus te bewijzen, die op nieuw de menigte zegende en zijn rijtuig beklom.

Dit feest is wel minder luidruchtig geweest dan dat hetwelk verleden jaar op denzelfden dag plaats had, doch had een meer godsdienstig aanzien, en de toeloop des volks was echter niet minder groot; de levendigste bewijzen van liefde, dankbaarheid en eerbied hebben den H. Vader bij elken voetstap begroet.

Getuige van dit, even als van al de andere feesten, welke sedert een jaar gevierd zijn, herinnerde ik mij vaak de woorden van Pater Ventura, waarmede deze de lofrede van den stichter zijner orde den H. Cajetanus, besloot en waarbij hij de Romeinen vermaande hunne vervoering voor hunnen vorst te matigen en zich er meer op toe te leggen, in Pius IX den Stedehouder van Jesus Christus, den Algemeenen Vader der geloovigen te zien; ook herinnerde ik mij de roerende toespraak, welke de H. Vader zelf aan de jongelingschap der *Sapienza* rigtte, toen hij er onlangs onverwachts heen ging, om de uitdeeling der prijzen bij te wonen: hij zeide dat de titel, waarop Rome voor alles trotsch moet gaan, is dat het voor opperhoofd heeft den Stedehouder van Jesus Christus, tot wien al de geloovigen van het heelal hunne toevlugt nemen, en ik moet bekennen, dat de Romeinen zeer wijsselijk die vermaningen hebben opgevolgd.

ITALIE.

De tijdingen welke ons heden uit Italie geworden zijn zeer verward. Het is moeijelijk het ware van het onware te onderscheiden te midden van al die geruchten, welke over den toestand van dat land in omloop zijn. Ziehier de voornaamste berigten welke de dagbladen en voornaamste correspondentien behelzen; men zal zien dat zij elkander dikwijls tegenspreken.

Te Napels schijnt eene groote beweging te heerschen. Het gouvernement heeft buitengewone maatregelen genomen om de orde te handhaven; dagelijks hebben in die stad talrijke gevangenemingen plaats; het schijnt dat een aantal personen, die zich in de onlusten gewikkeld hadden, aan boord der fransche schepen, welke in die den zeeboezem ten anker lagen, gevlugt zijn. Twee derzelve zijn zelfs te Toulon aangekomen, aan boord van den *Pingouin* die den 5 Napels verlaten heeft.

Men scheen den 8 te Napels ernstige onlusten te gemoet te zien; de vreemdelingen verlieten die stad bij groote getallen.

Volgens de laatste tijdingen uit Palermo, zouden onlusten te Catana, Syracuse en te Castro-Giovanni, een der voornaamste steden van het binnen-eiland, uitgebroken zijn. Wat de beweging van Messina betreft, ofschoon dezelve onderdrukt is, was dezelve niet minder ernstig en het is niet onwaarschijnlijk dat zij hervat zullen worden.

De onlusten van Calabrie schijnen evenmin geeindigd te zijn. Volgens het dagblad de *Speranza* hebben de opstandelingen zich in la Pouille verspreid en zouden daar bijna 300 kleine benden van *guerillas* uitmaken; men zegt zelfs dat zij een dagblad uitgeven, getiteld: *Bulletin van het leger van Calabrie.*

Een brief uit Bologna van den 9e meldt dat de hertog van Modena verpligt zou zijn geweest zijne staten te verlaten en dat hij naar Parma gevlugt is, alwaar de Oostenrijkers verwacht werden.

Indien men geloof mag hechten aan eenen brief uit Florence van den 8, zouden drie engelsche oorlogschepen den 8e voor Ancona ten anker gekomen zijn. Het is niet de eerste maal, dat deze tijding in de dagbladen wordt medegedeeld; men moet dus hare bevestiging nog afwachten.

Eene fransche fregat, de *Antilope*, is den 11 voor Civita-Vecchia verschenen; zij zal daar blijven om de depêches van den heer Rossi te ontvangen, of om aan de vloot van den admiraal Trehouart, die steeds te Napels is, berigten over te brengen.

Latere tijdingen. Het bevestigt zich niet dat de koning van Napels de vlugt genomen heeft, noch dat de hertog van Modena zijne staten verlaten heeft.

Wat echter de aankomst van een gedeelte van het engelsch eskader te Ancona betreft, de tijding daarvan schijnt meer gegrond te zijn.

De *Augsb. Zeit.* spreekt ten stelligste tegen dat de aartshertogin Marie-Louise voornemens zou zijn van de kroon van Parma en Plaisance af te zien.

DUITSCHLAND.

— Men schrijft uit Weenen dat het huis Excoles en Co., te Venetie, hetwelk zich voornamelijk op den graanhandel toelegt, zijne betalingen geschorst heeft, met achterlating van een passief van omtrent 1 millioen 300,000 florijnen.

De gevolgen van dit failliet zullen zich vooral te Weenen en in de havens der Zuid- en der Adriatische zee doen gevoelen.

ENGELAND.

LONDEN, 15 September. Mgr. Wiseman, die uit Rome alhier aangekomen is, heeft eene zamenkomst met lord John Russell gehad. De *Globe* meldt, dat die prelaat benoemd is tot vicaris-apostoliek van Londen *ad interim.*

— Een der grootste wisselkantoren der city, dat van Sanderson, heeft zijne betalingen geschorst. Het bedrag van het passief is nog niet bekend, doch men heeft alle reden te gelooven, dat het zeer groot zal zijn.

— Men schrijft uit Malta van den 4 september aan de *Daily-News*:

Een buitengewoon feest is den 29 dezer maand ter eere van Pius IX gevierd geworden, ter gelegenheid van het feest van St. Jans onthoofding. Er was eene algemeene verlichting, men zag transparanten met de woorden Leve Pius IX en met het portret des Pausen. Eenige menschen zijn voor de woning van den consul van Oostenrijk gekomen onder het roepen van: *Weg met de Oostenrijkers!*

— 16 sept. De bankbreuken volgen elkander in eene schrikbarende hoeveelheid op. De meeste slagen treffen de graanhandelaars, die de daling van [illegible] pCt op de granen niet hebben kunnen doorstaan.

IERLAND.

DUBLIN, 11 september. Den 6 hebben te Bent[illegible] (distrikt Cork) treurige wanordelijkheden plaats gehad ten gevolge der intrekking van de uitdeeling van levensmiddelen, welke men tot heden aan de behoeftigen heeft uitgereikt, terwijl men thans de ongelukkigen naar de parochien verwijst. De [illegible]

woners der omliggende parochien van Bantry zijn in menigte naar de stad gekomen, om zich in het workhouse te laten opnemen, men heeft ze afgewezen en de militaire magt moeten te hulp roepen om ze uiteen te drijven. Toen is die hongerige troep aangevangen met de aardappelen uit een aan het huis belendend veld te halen en van een ander veld de rapen uit te rukken; drie hunner zijn in hechtenis genomen. Men vreesde voor de volgende dagen eene herhaling dier ergerlijke tooneelen.

— De zaken van Italie hebben een gedeelte der laatste zitting van het repealgenootschap bezig gehouden. John O'Connell heeft zich volgenderwijze daarover uitgelaten. Na de inbezitneming van Ferrara door de Oostenrijkers als een afschuwelijk misbruik van magt gebrandmerkt te hebben, ging de redenaar aldus voort:

«Ik heb hooren spreken van eene poging om de catholijke geestelijkheid onder het gezag van den Staat te plaatsen als eene voorwaarde, welke Engeland zou gesteld hebben voor de bescherming, welke het tegen den inval der Oostenrijkers aangeboden heeft. Ik heb hooren zeggen dat Engeland naar het regt streeft, om de godsdienstige opvoeding der iersche jeugd te leiden en aan de geestelijke pligten der priesters palen te stellen. Deze zijn eenige der middelen, welke Engeland zou willen aanwenden om het iersche volk tot dien staat van vernedering, waarin het dat volk zoo gaarne voor altijd gedompeld zag, te brengen. (Nooit, nooit). Het volk van Ierland gevoelt levendig de gevaren, welke den roemvollen Paus van Rome bedreigen en ik ben overtuigd dat het tot alle opofferingen bereid is voor de verdediging van den Paus; doch het zal ook niet gedoogen dat het catholicismus in Ierland verguisd worde. De Paus zal de aanbiedingen van Engeland niet aannemen, dan wanneer zij gedaan worden zonder eenige voorwaarde, welke zou strekken om de vrijheid der catholijke godsdienst en eenig gedeelte van Europa te krenken.

» Lodewijk Philips had zich, eenigen tijd geleden bereid getoond, om de catholijke Kerk te ondersteunen, door de geestelijke benoemingen, welke hij gedaan had; maar hij heeft onlangs zijne staatkunde veranderd en ik vrees dat de Paus niet veel mag bogen op de opregte en doelmatige hulp van dien vorst.

» In Spanje is Espartero, de verjager der priesters, tot het bewind teruggeroepen en de engelsche dagbladen juichen over deze gebeurtenis, welke ik als noodlottig voor het catholicismus in dat land beschouw.

» In Belgie is een ongeloovig ministerie aan het bewind gekomen, en ik geloof dat ook daar een groot gevaar de godsdienst bedreigt.

» In Zwitserland worden de catholijke kantons door de ongeloovige kantons aangevallen, omdat zij goedgevonden hebben de opvoeding hunner kinderen aan de Jesuiten toe te vertrouwen, en zoo als ik reeds gezegd heb, wordt in Engeland en in Ierland gewerkt om nadeel aan het catholicismus toe te brengen. Maar wij hebben eenen man, die in staat is al die kwaadwillige ontwerpen te verijdelen en die groote man is op den Pauselijken Stoel gezeten, ik ben zeker dat Z. H. de godsdienst redden zal uit al de strikken, welke haar van alle zijden gespannen worden."

Een ander redenaar, de heer Coghlan, catholijk priester, heeft krachtig ten voordeele van den Paus gesproken en er op aan gedrongen, dat Ierland zijne stem verheffe en des noods een leger van 50,000 man ter beschikking van den Paus, wiens onafhankelijkheid bedreigd wordt, stellen moet.

» Nooit zoo zeide hij, is er eene schoonere gelegenheid geweest, om de dwingelandij in Italie uit te roeijen en ik hoop dat men haar niet verloren zal laten gaan."

De heer Pierce Somerset Butler, lid van het Parlement, heeft op zijne beurt voor Italie gesproken en het denkbeeld ondersteund om den Paus een iersch leger aan te bieden. Hij heeft zich sterk gemaakt om in het graafschap Tipperary alleen een leger van 30,000 vrijwilligers, allen voortreffelijke soldaten, bijeen te brengen.

Die redevoeringen zijn door geen enkel bepaald voorstel of besluit gevolgd.

SPANJE.

MADRID, 11 september. De hertog van Frias is in een bijzonder gehoor bij de koningin ontvangen en zou haar, zoo als men verzekert, gezegd hebben, dat het hem niet mogelijk was, het voorzitterschap te aanvaarden van eenen raad, welken hij zelf niet zamengesteld had. Op aandrang van de Koningin heeft de hertog beloofd zijn bepaald besluit mede te deelen na den kabinetsraad, welke heden gehouden wordt. Men denkt algemeen dat de hertog het voorzitterschap niet aan zal nemen, ondanks al de pogingen van den heer Salamanca.

— Gisteren waren de agenten van policie bezig om eenige beleedigende geschriften tegen de koningin van de muren af te scheuren. Men heeft te vergeefs onderzoek gedaan naar de daders van dit feit.

— 12 september. De onafhankelijke drukpers begint in te zien hoezeer Engeland op Spanje eenen overwigtige invloed zoekt te bekomen, en tracht zich nu daarvan los te maken.

— De hertog van Frias heeft bepaaldelijk geweigerd het voorzitterschap van den raad en de portefeuille van buitenlandsche zaken aan te nemen.

PORTUGAL.

De heer Costa Cabral heeft de volgende circulaire aan de kiezers gerigt: De constitutionele troon der koningin dona Maria is de grondslag onzer staatkundige beginselen. 2° Wij zullen strijden voor het behoud van het constitutionele charter en deszelfs grondbeginselen handhaven, ofschoon wij niet ongenegen zijn daarin de wijzigingen te brengen, welke de ondervinding noodzakelijk mogt doen achten. 3°. Wij zullen ons beijveren de door de revolutie geslagene wonden te heelen. 4° Wij zullen de volmaaktste verdraagzaamheid aan den dag leggen jegens alle staatkundige partijen; maar nooit in eenig vergelijk komen met het stelsel van regering of met de beginselen door de junta van Oporto vertegenwoordigd. 5° Wij zullen naauwgezet de met vreemde mogendheden gesloten traktaten naleven en alles aanwenden om ons te bevrijden van de voogdijschap, welke thans op ons drukt. 6° Wij zullen met opregtheid diegenen, welke deze beginselen mogten aankleven, in ons midden opnemen, welke ook overigens tot heden hunne staatkundige denkwijze mogt geweest zijn.

— De graaf Bomfin en zijn zoon hebben beproefd uit Angola te vlugten, doch zijn door een engelsch oorlogschip weder gevat en naar Soander vervoerd.

FRANKRIJK.

PARIJS, 16 september. De tijding dat de heer Rossi, onze ambassadeur te Rome zijne terugroeping gevraagd heeft, bevestigt zich.

— Het stoffelijk overschot van Louis Bonaparte, ex-koning van Holland, en van zijnen zoon, dat dezer dagen te Marseille aangekomen is, zal niet te Ruel maar te St. Leu begraven worden.

— Het nieuwe dagblad *le Conservateur* komt thans geregeld uit. Het schijnt zich bepaaldelijk tusschen het *Journal des Débats* en *la Presse* te willen stellen.

— Een avondblad meldde gisteren het overlijden van den luitenant-generaal Changarnier, die tijding is echter valsch. De generaal Changarnier was gisteren ochtend in blakenden welstand te Parijs.

(*J. d. V. et C.*)

— 17 september. De *Moniteur* behelst thans het koninklijk besluit van den 11 september: waarbij de hertog van Aumale tot gouverneur van Algerie benoemd wordt.

— Het bevestigt zich dat het fransch gouvernement besloten heeft versterkingen naar Afrika te zenden, en de wending welke de zaken in Marocco nemen, regtvaardigen volkomen dezen maatregel. De *Moniteur Algerien* die eerst getracht had het gewigt der door Abd-el-Kader behaalde voordeelen te verkleinen, bekent thans dat de toestand van Abd-er-Rhaman zeer gevaarlijk is. Gelukkig voor hem kwam de Rhamadan des anderendaags de vijandelijkheden schorsen; het valt echter niet te betwijfelen dat na dien godsdienstigen rusttijd, de strijd met nieuwe woede zal hervat worden.

Men zegt niet of Frankrijk zich bepalen zal bij het beschermen zijner algerijnsche grenzen of in Marocco zelf zal tusschen beide komen. Inderdaad, de 10 of 15 duizend man welke het voornemens is naar Afrika te zenden, zijn niet toereikend om eenen inval in een zoo uitgebreid rijk als Marocco te beproeven, en zijne eigene bezittingen te ledigen, dit ware zich aan eenen nieuwen opstand van wege de Arabieren blootstellen. Wat er van zij, al die zaken kunnen niet anders dan het fransch gouvernement in de grootste moeijelijkheden wikkelen.

BELGIE.

BRUSSEL 17 september. Gisteren ochtend is de heer Evenepoel op nieuw als getuige gehoord door den regter van instructie Louvat. De justitie doet nasporingen naar de verspreiders van het valsche gerucht der gevangenneming van den heer Evenepoel; want daarachter schuilt een wezenlijk misdrijf van laster, uithoofde der onmogelijkheid, dat zelfs de minste verdenking dien achtenswaardigen burger treffen kan.

Het parket, door de policie van Brussel bijgestaan, legt steeds de meeste bedrijvigheid aan den dag in zijne nasporingen en ontziet geene opofferingen, om de daders van den moord te ontdekken.

Nog gisteren zijn een aantal huiszoekingen gedaan en bij al de kleer- en ijzerkoopers en smeden, narigten ingewonnen, om te weten, of werktuigen, als die waarmede de driedubbele moord gepleegd is, ook bij hen gekocht waren. Op eene plaats, in de nabijheid van die des misdaad, zijn eenige confrontatien tengevolge dier nasporingen geschied.

Gisteren ochtend is een man, die in den nacht der misdaad aangehouden is, terwijl hij eenen ijzeren staaf droeg, door agenten van policie door de stad geleid; in zijne tegenwoordigheid werden onderscheidene daden van instructie verrigt.

— Gisteren zijn de nazoekingen in het huis van den heer Evenepoel voortgezet; de geheime gemakken en de regenput zijn geledigd; men heeft echter niets ontdekt.

NEDERLAND.

's HERTOGENBOSCH, 21 september.

Gisteren werd te Vlijmen het vijfentwintigjarig burgemeesterschap van den heer W. Mommersteeg, over die gemeente gevierd. De ingezetenen legden hunne vreugde en achting voor hunnen zoo verdienstelijken Burgemeester door het uitsteken van vlaggen aan den dag. Wij zullen voor alsnog niet vermelden hetgeen wij nopens de bijzondere plegtigheden, welke op dien dag hebben plaats gehad, vernomen hebben, omdat wij hopen in staat gesteld te zullen worden, daarvan een naauwkeurig verhaal te kunnen leveren.

—Bij koninklijk besluit is bepaald, dat aanstaanden zondag den 26 september in de kerken der onderscheidene gezindheden van het land, openbare dankgebeden zullen gestort worden, voor den gelukkigen uitval van den oogst.

— Het provinciaal geregtshof van Zuid-Holland heeft 11. zaturdag uitspraak gedaan in de zaak van den heer van Bevervoorde en dezen *buiten alle regts-vervolging gesteld* wegens de tegen hem ingebragte beschuldiging van het boosaardiglijk en openbaar smaden van den persoon des konings. Het heeft het vonnis der arrondissements regtbank dus slechts in zoo verre gewijzigd, als daarin de heer v. B. van het hem ten laste gelegde misdrijf was *vrijgesproken*.

DOEVEREN 17 september. Een hevige wind uit het zuid-westen gevolgd door eenen storm uit het west-noord-westen, deden heden middag het water zoo hoog vloeijen dat de kaden aan het Oude Maasje letterlijk niet uit het Maasje zelve te onderkennen waren. Duizende bunders hooiland die voor het grootste gedeelte gemaaid waren, doch nog moesten gehooid en ingehaald worden, zijn onder het water bedolven en hooi en gras drijft bij en door elkanderen en kan voor verloren gerekend worden. Groot intusschen zal dit verlies zijn; want vele boeren hadden nog behoeften aan hooi, vooral in de meijerij van 's Bosch en dezen zijn het juist, die verreweg het grootste gedeelte hooiland in de polders aan het Oude Maasje gelegen in huur hebben.

HEUSDEN 18 september. Met veel genoegen kunnen wij berigten dat de boeren in den omtrek van Heusden hebben besloten, de nieuwe Paarden en beesten-markt binnen die stad, welke zal plaats hebben op aanstaanden vrijdag den 24ste dezer, met kracht te bevorderen, en al het vee dat zij te verkoop hebben, zullen aan de markt brengen.

SCHIEDAM 16 September. Met de meeste voldoening zagen wij heden in de Roomsch Catholijke kerk alhier eene schilderij van aanmerkelijke uitgebreidheid, als hebbende eene hoogte van 6.10 en eene breedte van 3.44 ellen, dezelve is bestemd tot versiering van het hoog-altaar dier kerk alwaar men thans bezig is die te plaatsen. De voorstelling is: *de Zaligmaker aan het Kruis* en de vervaardiger de heer van IJzendijck, directeur der Academie van schoone kunsten te Bergen in Henegouwen, zijnde dit de derde der kapitale schilderijen van dien meester welke deze kerk tot wezenlijk sieraad verstrekken en de blijvende tolken van dankbaarheid zijn zullen aan den weldadigen schenker dezer kunststukken, terwijl hun vervaardiger, naar wij vernemen, na de aanwezigheid van dit altaar-stuk op de tentoonstelling dit jaar te Gent gehouden, benoemd is tot Ridder der Leopolds orde.

Wij zullen het oordeel onzer vaderlandsche kunstenaars en kenners, welke niet in gebreke zullen blijven ook deze schilderij te komen zien, niet vooruitloopen. (*Schied. Ct.*)

— Ten gevolge van het zeer onstuimige weder, dat gisteren avond en in den afgeloopen nacht geheerscht, en van den zwaren storm, die gewoed heeft, en die heden nog voortduurt, zijn veel boomen in het 's Gravenhaagsche bosch en op verschillende plaatsen binnen of in den omtrek der stad omvergewaaid, zonder gelukkig eenige groote schade aan te rigten.

LATERE BERIGTEN.

De rust is te Milaan geheel hersteld.

Den 9 september heeft de keizer van Oostenrijk de apostolische nuncius Mgr. Viale-Prela in een bijzonder gehoor ontvangen, waarin deze aan Z. M. eenen veel spoed vorderenden brief van zijnen Souverein te overhandigen had. De prins von Metternich was daarbij tegenwoordig.

Het bevestigt zich geheel dat drie engelsche oorlogschepen te Ancona binnengeloopen zijn.

Men verzekert dat het engelsch kabinet eene nota aan den heer Guizot heeft doen ter hand stellen, waarbij het verklaart dat het aan Oostenrijk het regt niet geeft om Italie door kracht van wapenen onder zijne afhankelijkheid te houden.

Tegelijkertijd heeft lord Palmerston aan het fransch gouvernement eene nota gezonden, waarbij het op nieuw tegen de inbezitneming van Algerie door Frankrijk protesteert.

De eerwaardige heer *abbé* Coquereau zal benoemd worden tot aalmoezenier van den hertog van Aumale, benoemd gouverneur-generaal van Algerie.

ONTVANGEN
VOOR
DE GEMEENTE VAN DE H. ROZA OP CURAÇAO.
(*Zie nommer* 110.)

Van eene Weduwe, voor de Missie van Curaçao.	*f* 10.00.
Voor Curaçao.	» 1.00.
Van een Roomsch Katholiek Pastoor, buit het Vicariaat van 'sHertogenbosch.	» 5.00.
Totaal	*f* 16.00.

Advertentien.

** Heden overleed in den ouderdom van ruim 39 jaren, mijn geliefde ZOON, *HUBERTUS HENDRIKUS VAN DEN BERGH*, na vroegtijdig voorzien te zijn van de laatste H. H. Sacramenten der stervenden.

Demen 15 *September* 1847.

Wed. A. VAN DEN BERGH,
Geb. TIMMERMANS.

EXTRA SCHOONE VERKOOPING
VAN
Haarlemsche
BLOEMBOLLEN.

Op *Maandag den* 27 *September* 1847, des namiddags om 3 uren, zal er ten Venduhuize van *J. DE BRUYN*, in de St. Jorisstraat te *'s Bosch*, worden overgegaan tot den Verkoop van eene groote Partij

BLOEMBOLLEN
in alle Soorten,
TWEE GROOTE LAURIER BOOMEN
IN TOBBEN
en verdere Potgewassen.

Daags der Verkooping des voormiddags van 9 tot 12 uren, voor een ieder te zien.

LOGEMENT
DE KROON VAN HOLLAND,
te Arnhem.

Het geëerd reizend Publiek wordt opmerkzaam gemaakt op het bovengenoemde LOGEMENT, allergunstigst gelegen op de Groote Markt naast de Sabelspoort, in de nabijheid der Stoomboot-Stations. — Voor eene prompte en civiele bediening wordt steeds gezorgd, zijnde de prijzen uiterst billijk gesteld, als: LOGIES en ONTBIJT *f* 0,90; DINÉ *f* 0,70, en zoo naar rato. — Heeren Kooplieden vinden hier de beste gelegenheid tot uitpakking hunner Goederen, tegen den modieksten prijs.

NIEUWE UITVINDING
van **F. Staudt,**
OM TE STEMPELEN ZONDER BALLEN OF DRUKINKT.

Men behoeft het Wapen of Cachet nimmer schoon te maken en blijft echter duurzaam zuiver en goed afdrukken: ten dienste van Plaatselijke Besturen, Notarissen, Kooplieden, Post-Directeuren enz. in een woord tot groot nut voor een ieder die wat te Stempelen of Afdrukken heeft.

Het KRUIKJE ROODE, BLAAUWE of ZWARTEN INKT kost met het DRUKKUSSEN (onverslijtbaar) *f* 4,00 te zamen, en is eenig en alléén voor de Prov. *Noord-Braband* verkrijgbaar gesteld bij de Boekhandelaars *H. PALIER en ZOON* te *'s Hertogenbosch*, bij wien ook is uitgegeven en met succes gedebiteerd wordt: *W. C. VAN GIELEN*, TIJDREKENKUNDIG HANDBOEKJE DER ALGEMEENE GESCHIEDENIS *f* 0,40.

** Bij de Boekhandelaars *J. NOORDUYN en ZOON*, is van de pers gekomen en algemeen verzonden:

DE CRITICUS.

Tijdschrift voor Beminnaars van Satire, Ironie, Humor en wat er meer van dien aard onder de zon is. Hoofd Redacteur *JUSTUS ARGUS*. 1e deel, no. 1.

DE CRITICUS verschijnt den 15 van elke maand; vier en zestig bladzijden in ieder nommer, dat voorzien zal zijn van eene plaat en eenen geïllustreerden Omslag. — Zes nommers maken een deel uit, waarvan de prijs is *f* 4,50.

Hendrik Antony Bijvoet,

Notaris residerende te *'s Hertogenbosch*, zal voor deszelfs Principalen, aan de meestbiedenden opveilen en verkoopen:

Eerste Koop.

Eene Kapitale, sedert kort geheel vernieuwde HUIZINGE en ERVE met STAL, van ouds genaamd het Hoefijzer, bijzonder ingerigt voor Factorij en Logement, dewelke beide bedrijven dan ook sedert veel jaren daarin worden uitgeoefend, staande en gelegen te *'s Hertogenbosch* in de Karresstraat, gekwoteerd G, No 354, V, No 260; Kadastraal bekend Sectie G, No 612 ter grootte van 1 Roede 99 Ellen.

In gebruik te aanvaarden op den 3 *November* 1847.

Tweede Koop.

Een groot wel ingerigt MAGAZIJN en PAKHUIS, staande en gelegen te *'s Hertogenbosch* in de Karrestraat, gekwoteerd G. No. 360 V, No. 266 Kadastraal bekend Sectie G, No. 640, ter grootte van 81 Ellen.

In gebruik te aanvaarden dadelijk bij de betaling der Kooppenningen.

Derde Koop.

Eene HUIZINGE en ERF met ruime SCHUUR en STAL, geheel in steen gebouwd, van ouds genaamd de Zwaan, met aangelegen TUIN en LAND, staande en gelegen aan de groote Straatweg te *Hintham*, onder *'sHertogenbosch*, Kadastraal bekend Sectie C, Nos. 82, 83 en 84, te zamen groot 31 Roeden 70 Ellen.

In gebruik te aanvaarden bij de betaling der Kooppenningen.

Vierde Koop.

Een Perceel TEELLAND westwaarts den 3e Koop, gelegen te *Hintham* onder *'s Hertogenbosch*, Kadastraal bekend Sectie C, No. 77, groot 76 Roeden, 20 Ellen.

Beide laatst voormelde Koopen zullen in Perceelen en in Massa worden opgeveild en ten Afslag komen.

De *Provisionele* Verkooping zal geschieden te *'sHertogenbosch*, in het Eindhovensch Koffijhuis bewoond door de Wed. *MARTINUS LANDHEER*, op *Vrijdag den* 24 *September* 1847, des avonds ten *zeven* ure, alwaar *veertien* dagen daarna, derhalven op *Vrijdag den* 8 *October* 1847, des avonds ten *zeven* ure de *Finale* Verkooping, bij het uitbranden van Waslicht zal plaats hebben.

ZEGT HET VOORT.

Graanmarkt
van 'sHERTOGENBOSCH.

Vrijdag en Zaturdag, 17 en 18 Septemb.

NIEUWE ROGGE *f* 7.50, *f* 7.85 a *f* 8.10.
NIEUWE BOEKWEIT *f* 6.60 à *f* 7,65 *f* 8.10.
NIEUWE HAVER *f* 3,35 *f* 3.85.

OPGAVEN van de HOOGTE der Rivieren DE MAAS te Grave en van de DIEZE te 's Bosch, waargenomen des morgens ten 8 ure.

DATUMS	MAAS TE GRAVE: BOVEN AP.		GEWASSEN.	GEVALLEN.	DIEZE TE 'S BOSCH: BOVEN O.		ONDER O.		GEWASSEN.	GEVALLEN.
Sept.	ell.	dm.	dm.	dm.	ellen	dm.	ellen	dm.	dm.	dm.
17	5	34	3	»	»	»	»	»	»	»
18	5	31	»	3	»	»	1	12	»	12
19	5	33	2	»	»	»	1	20	»	8
20	»	»	»	»	»	»	1	29	»	9

De O. te 's Bosch is 4 el 11 duim boven AP.

Hoogte van den Rijn te Keulen, 16 sept. voet 4 duim.

Ter Drukkerij van D. A. A. DE ROOY.